

УДК 004.738.5:655.41](477)

Н. М. Блинова, Д. В. Мішенкова

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

САЙТИ-ПРИСВЯТИ ПИСЬМЕННИКАМ ЯК РІЗНОВИД САМОСТІЙНОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОГО ОНЛАЙН-РЕСУРСУ

Розглядаються сайти-присвяти трьом українським письменникам (Ліні Костенко, Тарасу Шевченку, Борису Грінченку) як самостійні літературознавчі та освітні ресурси.

Ключові слова: сайт-присвята, інтернет-видання, мережевий ресурс, освітня, інформаційна, популяризаторська функції.

Рассматриваются сайты-посвящения трем украинским писателям (Лине Костенко, Тарасу Шевченко, Борису Гринченко), как самостоятельные литературоведческие и образовательные ресурсы.

Ключевые слова: сайт-посвящение, интернет-издание, сетевой ресурс, образовательная, информационная, популяризаторская функции.

The aim of our research is to study the Ukrainian segment of the websites, dedicated to three Ukrainian writers (Lina Kostenko, Taras Shevchenko, Boris Hrinchenko) as a form of literary independent online resource in the aspects of information content, ease of use, quality design, their role and place in the network as a whole.

Key words: dedication website, online edition, network resource, educational, informational, popularizing functions.

Вступ. З огляду на те, що сучасні технології здійснюють надзвичайно активний вплив на усі сфери життя, не дивно, що новітні технологічні процеси позначилися і на сфері літературної творчості, яка починає функціонувати й у віртуальному просторі. Провідне місце у цьому процесі відіграє всевітня мережа, що стала об'єктом дослідження в різних галузях науки. Сутність віртуального простору намагаються аналізувати з точки зору інформатики, філософії, психології, політології, культурології, однак усе ж недостатньо уваги приділено його літературознавчому сегменту.

Відповідно, є нагальна потреба дослідити й осмислити Інтернет як перспективний простір для різноманітних комунікаційних процесів. Слід підкреслити, що інтернет-ЗМІ вже досить давно стали предметом наукового зацікавлення і вітчизняних, і зарубіжних дослідників. Проблема ідентифікації ЗМК та визначення детермінуючих рис мережевих медіа докладно висвітлена в монографії та статтях І. Артамонової (див., напр., [1; 2]). Так, різноманітні критерії класифікації мережевих видань досліджували Л. Городенко [3], О. Градюшко [4], О. Колісник [5], О. Коцарев [6]. Типологічні особливості регіональних інтернет-видань розглядає О. Цапок [15], детермінуючі риси мережевих ЗМІ – Оксана Самуляк [12]. Відомі журналістикознавці Б. Потятиник [8], М. Чабаненко [16] присвятили наукові розвідки цілому ряду аспектів вітчизняних інтернет-ресурсів. Комунікативну, інформаційну, ціннісно-регулятивну, організаційну, креативну та рекреативну функції мережевих ЗМІ розглядали у своїх працях російські дослідники С. Машкова [7], Л. Федорчук [13], І. Фомічова [14]. Проте досліджень, у яких би розглядалися особливості архітекtonіки та змісту сайтів-присвят письменникам, їхня суспільна функція, знайдено не було, що й зумовлює **актуальність** нашої роботи.

Метою роботи є дослідження українського сегмента сайтів-присвят письменникам як різновиду самостійного літературознавчого онлайн-ресурсу, таких їхніх

аспектів, як інформативність, зручність у користуванні, якість оформлення та місце в мережі в цілому. Поставлена мета передбачає виконання таких завдань: на конкретних прикладах розглянути функціонуючі в мережі сайти-присвяти українським письменникам, їхню архітектуру та змістове наповнення.

Основна частина. На наш погляд, цілком правий український науковець Б. Потятиник, який подає термін «онлайнний ресурс» як загальне означення мережевих об'єктів, до яких належать інтернет-видання, індивідуальні авторські проекти, блоги, інтернет-радіо та інтернет-телебачення, новинні агрегатори, дайджести та інші елементи інтернет-медіа. Поняття набуло популярності через інформаційний вибух у віртуальній сфері, стрімке розростання і збільшення інформаційних потоків, яке ускладнило традиційну класифікацію медіа-ресурсів і створило відмінність між окремими різновидами мас-медіа.

Інерційний спосіб мислення призвів до перенесення в мережу звичного поняття «видання», яке встигло закріпитися в мові як «інтернет-видання». Глумачні словники трактують поняття «видання» як окремих друкованих твір або збірку, які вийшли у світ. Аналогічно трактують і періодичне видання як щоденне, тижневе, щомісячне, яке виходить у світ під однією назвою. Немає сумніву, що можна сміливо застосувати поняття «інтернет-видання», «і-видання» до онлайн-версій друкованих видань. Але як бути з гібридними ресурсами, блогами, інформаційно-аналітичними сайтами, що не мають друкованих аналогів? Б. Потятиник висловлює думку, що етимологія і значення слова «видання» (оприлюднити, випустити у світ) зовсім не суперечить ідеї публікації в мережі новинно-аналітичного матеріалу. Науковець вважає цілком природним і доречним розширення сфери вживання поняття «і-видання» і застосовувати його до широкого кола веб-сайтів, зокрема мультимедійних, орієнтованих на подання новин, коментарів чи аналітики. Інтернет-публікація в англійському слововживанні часто має значення інтернет-видання, тобто колекції мережевих публікацій. Проте в українській мові, як вважає вчений, це поняття краще застосовувати, коли йдеться про окремі матеріали незалежно від того, де вони опубліковані [8, с. 177–178].

Почнемо розгляд із сайту-присвяти видатній українській поетесі нашого часу Ліні Костенко. Засновано його було у 2007 р., доступний він перегляду за адресою: <http://kostenko.electron.com.ua> [9]. Ресурс оформлений у сіро-червоній кольоровій гамі. На кожній сторінці сайту з самого верху знаходиться меню розділів, виділене червоним кольором, з обох боків якого – український орнамент. Меню сайту складається з розділів «Головна сторінка», «Життєвий шлях», «Творчість», «Фотогалерея», «Присвята», «Про сайт». Головна сторінка видання містить небагато елементів. У лівому верхньому куті розміщено фото Ліни Костенко, а праворуч – її цитата. Нижче, посередині головної сторінки, зазначено, що це сайт-присвята відомій поетесі.

– Рубрика «Життєвий шлях» знайомить читачів із біографією письменниці; рубрика «Творчість» розповідає про видатне місце поетеси в сучасній українській літературі. Під меню посередині знаходяться три підрубрики: «Віршована творчість», «Афоризми» і «Статті». Натиснувши на кнопку «Віршована творчість», читач переходить на іншу сторінку, де можна обрати перелік віршів, поем або романів Ліни Костенко. Список укладено в алфавітному порядку. Натиснувши на кнопку «Афоризми», відвідувач опиняється на іншій сторінці, де розміщено цікаві, укладені в довільному порядку, висловлювання поетеси. Підрубрика «Статті» містить лише дві роботи Ліни Костенко.

– Рубрика «Фотогалерея» має лише фото без підписів, що не дає читачеві повного уявлення про те, коли і де вони були зроблені. До того ж розгорнути фотографії на повний екран неможливо.

– Рубрика «Присвята» містить у своєму складі дві підрубрики: «Друковані видання» та «Посилання». У першій описані книги авторів, які було присвячено

поетесі і надруковано, у другій – посилання на інші сайти, де розглядається творчість письменниці. Перелік статей у підрубриці «Посилання» складений довільно, без алфавітного покажчика, що уповільнює пошук потрібного матеріалу.

– Рубрика «Про сайт» розповідає про призначення ресурсу. На цій сторінці також містяться дані авторів цього проекту. Тут сказано: «Призначений для користувачів будь-якого віку, для того щоб: пристосувати навчання до нових технологій; наблизити вивчення теми до найвищого рівня; використовувати матеріали web-сайту на мультимедійних уроках у школі; поширити інформацію про видатних митців сучасної української літератури; покращити та систематизувати знання з української літератури; використовувати як інформацію, щоб допомогти людям більш детально та конкретно зрозуміти дану тему; надати можливість вивчати українську літературу дистанційним методом».

Автори ресурсу подають його гасло: «Відкриємо разом новий погляд на українську літературу!»

Заголовки статей, які розміщені в центрі web-сторінки, виконані 14-кегельним шрифтом Calibri. Усі заголовки на сайті виділено червоним кольором, а основний текст – чорним. Основний текст статей набрано гарнітурою Calibri розміром 11 п. Назви рубрик, підрубрик складені також 11-кегельним шрифтом Calibri, але білим кольором.

Перелік робіт Ліни Костенко та усі списки набрані гарнітурою Calibri розміром 11 п. Усі вірші, статті, афоризми та списки виконані червоним кольором, що, на наш погляд, дещо погіршує сприйняття написаного.

Ще одним джерелом для нашого дослідження став сайт-присвята Тарасові Шевченку, доступний для перегляду за адресою: <http://taras-shevchenko.in.ua> [11]. Ресурс оформлений у світлих тонах (білий та світло-сірий кольори). Назви розділів набрані 14-кегельним шрифтом Times New Roman (капітальними літерами); назви підрубрик, віршів, прози та статей у переліку набрані 14-кегельним шрифтом Times New Roman (підкреслені); увесь основний текст також набрано 14-кегельним шрифтом Times New Roman, заголовки статей виконані жирним накресленням.

Шапка сайту складається з таких елементів: фото поета у верхньому лівому куті та перелік усіх рубрик із підрубриками – у правому. Також верхню частину сторінки прикрашає український орнамент. Основні розділи сайту – «Тарас Шевченко», «Творчий шлях», «Тарас і сучасність», «Корисне».

Під фотографією Тараса Шевченка можна побачити статті і публікації стосовно його особистого та творчого життя. Під публікаціями розміщено відео – «“Думи мої, думи мої” у виконанні капели бандуристів».

Розглянемо детальніше розділи цього ресурсу. Рубрика «Тарас Шевченко» містить такі підрубрики:

- «Біографія» – тут розміщена стаття про життя поета;
- «Портрети і фото» – містить фото поета із коротким текстом-поясненням;
- «Статті і публікації» – подано матеріали про життя і творчість Тараса Шевченка (перелік складено у довільному порядку);
- «Невідомий Шевченко» – статті про особисте життя поета;
- «Музеї, пам'ятники» – список музеїв Тараса Шевченка (перелік поділено за країнами).

Найбільш інформативна рубрика «Творчий шлях» складається з таких елементів:

- «Вірші Кобзаря» – підрубрика містить вірші Тараса Шевченка, упорядковані в алфавітному порядку;
- «Щоденник і проза» – проза Кобзаря (розміщені в алфавітному порядку);

- «Художник Шевченко» – розповідається про художні здібності Тараса Григоровича і подається кілька його робіт, натиснувши на які, можна ознайомитися з їхньою історією;
- «Бібліотека Тараса» – підрубрика не містить даних, очевидно, знаходячись у стадії розробки.
- Рубрика «Тарас і сучасність» містить низку підрубрик:
- «Художнє кіно» – тут знаходяться художні фільми про Тараса Шевченка із коротким описом;
- «Документальне відео» – розміщено документальні фільми про Тараса Шевченка (перелік укладено в хронологічному порядку);
- «Пісні на вірші» – відеоролики з піснями на вірші Тараса Шевченка (перелік укладено в довільному порядку);
- «Національна премія» – розповідається про національну премію України імені Тараса Шевченка;
- «Назви в честь...» – фото та коротка інформація про вулиці, сади, парки та інші назви на честь поета (перелік укладено в алфавітному порядку).
- Рубрика «Корисне» включає в себе:
- «Сайти про Шевченка» – адреси інших сайтів про митця;
- «Реферати» – реферати для школярів та студентів про життєвий і творчий шлях митця;
- «Місцями Кобзаря» – підрубрика порожня;
- «Зворотний зв'язок» – для цього спершу треба зареєструватися на Opera Mail.

Під шапкою сайту міститься реклама від Google. При переході до підрубрики змінюється лише картинка під рекламою. Шапка і лівий кут із відео та статтями лишаються незмінними.

Ще одним розглянутим ресурсом є сайт-присвята Борису Грінченку – «Літературна спадщина Бориса Грінченка», переглянути який можна за адресою: <http://www.library.lg.ua/grin/index.html> [10].

Сайт оформлено у приємних для ока коричнево-білих кольорах. До шапки видання належать назва сайту та розділів, портрет поета та малюнок його рідної хати. У меню ресурсу подано рубрики «Життєопис», «Творчий шлях», «Критика», «Нагороди ім. Б. Грінченка», «Експозиції», «Грінченкознавці».

Розглянемо детальніше розділи даного видання. Рубрика «Життєопис» містить біографію митця, проілюстровану фотографіями.

Рубрика «Творчий шлях» складається з кількох підрубрик:

- «Словник Української мови» – тут розповідається про словник, над яким працював Грінченко;
- «Праці з педагогіки» – посилання на праці митця (список укладено в алфавітному порядку);
- «Драматургія» – посилання на твори письменника (список укладено в алфавітному порядку);
- «Проза» – посилання на повісті та оповідання Бориса Грінченка (список укладено в алфавітному порядку);
- «Поезія» – посилання на балади, поеми, вірші (список укладено в алфавітному порядку). Усі твори доступні для прочитання після натискування на назві, тобто оформлені як внутрішні гіперпосилання, що дуже зручно для читача.
- Рубрика «Критика» складається з підрубрик:
- «Життєвий шлях» – містяться матеріали про життя Бориса Грінченка на Катеринославщині, у Херсоні; становлення його світоглядних позицій; головні аспекти виховання в родині Грінченків; спогади Миколи Чернявського про Бориса Грінченка. Складається з посилань, поданих в алфавітному порядку;

– «Словник Української мови» – тут розглядаються критичні матеріали про вплив говорів на мову художніх творів Б. Грінченка; систематизація фразеологізмів (за Грінченковим словником), а також історія створення «Словаря української мови». Підрозділ складається з посилань, поданих в алфавітному порядку;

– «Літературна творчість» – у підрозділі представлені критичні матеріали, що розкривають мову і стиль творів Бориса Грінченка, психологічні засади його лірики, драматургію, проблему формування національної свідомості, тему знедоленого дитинства, символіку психічного простору романів «Сонячний промінь» та «На розпутті», а також деякі спостереження над поетикою Грінченка-прозаїка. Складається з посилань, що подані в алфавітному порядку;

– «Педагогічна діяльність» – містить педагогічний доробок Бориса Грінченка, його світоглядні позиції, впровадження педагогічних ідей, педагогічно-літературну творчість, матеріали щодо національного виховання молодших школярів. Складається з посилань, укладених в алфавітному порядку.

– Рубрика «Нагороди ім. Б. Грінченка» включає такі підрубрики:

– «Всеукраїнська премія (Просвіта)» – подано положення про всеукраїнську премію ім. Бориса Грінченка; уміщено інформацію про лауреатів (є короткий опис діяльності із фото). Список лауреатів укладено в хронологічному порядку;

– «Міжнародна премія» – список лауреатів укладений в хронологічному порядку за принципом: подано фото і коротку інформацію про них;

– «Медаль імені Бориса Грінченка (Фонд «Благовіст»)» – розповідь про нагороду.

– Рубрика «Експозиції» складається з таких підрозділів:

– Музей Бориса Грінченка в селі Олексіївка» – історія музею, експозиція та путівник;

– «Музей Б. Грінченка в Києві» – розповідь про музей та фото.

Рубрика «Грінченкознавці» містить біографічні дані науковців, що досліджували біографію, літературну творчість видатного українського письменника, словникаря, нашого земляка Б. Д. Грінченка, а також наукові публікації з проблем грінченкознавства (список укладено в алфавітному порядку).

Шрифтове оформлення сайту досить одноманітне: розділи сайту, що набрані у верхній його частині, набрано 12-кегельним шрифтом Times New Roman (курсивом), підрубрики та основний текст статей – 12-кегельним шрифтом Times New Roman (звичайне накреслення). Назва статті набрана також 12-кегельним шрифтом Times New Roman, але жирним накресленням; назви розділів, підрозділів, текст статей – чорним кольором, а посилання – блакитним.

Дослідивши архітектонічні та змістові особливості трьох сайтів-присвяток українським письменникам, можемо зробити певні висновки.

Передусім такі ресурси є надзвичайно корисними для всіх, хто цікавиться українською літературою. А це і викладачі, і студенти, і учні середніх шкіл. На наш погляд, такі ресурси виконують інформаційну і популяризаторську функції, дозволяють докладно ознайомитися з особистістю й творчістю митця, полегшують пошук матеріалів про особу, якій присвячено сайт. Вважаємо, що такий тип ресурсів має активно розвиватися з метою популяризації творчого доробку вітчизняних митців слова.

Зазначимо, однак, що якість досліджених ресурсів потребує певних доробок. Наприклад, дизайнери не завжди вдало підбирають кольори, роблячи текст незручним для читання. Не всі сайти оновлюються, змінення їхнього наповнення відбувається несистематично. Пошукова система відсутня на сайтах, де розміщено поетичний доробок митців, і це, як нам здається, також погіршує роботу з даною продукцією. Чимало огріхів і в рубриках, де вміщено фотографії, оскільки далеко не всі фото мають підписи, що не дає читачеві повного уявлення про побачене. Крім того, кілька рубрик на сайтах взагалі не містять інформації.

Висновки. Розглянуті ресурси можуть допомогти школяру або студенту написати реферат, підготувати доповідь, глибше вивчити життєвий і творчий шлях митця, рецепцію його творчості після припинення активної творчої діяльності, адже усю інформацію про письменника зібрано на одному сайті й упорядковано.

Нам здається, що сторінки, присвячені українським письменникам, дають досить повне уявлення не тільки про конкретного митця, а й про історію нашого народу, що сприяє також і патріотичному вихованню. Відповідно, сегмент сайтів-присвят українським письменникам все ще залишається плідним ґрунтом як для дослідження, так і для запозичення корисного досвіду у плані створення аналогічних ресурсів.

Бібліографічні посилання

1. **Артамонова І. М.** Інтернет як специфічний тип мас-медійного тексту (на матеріалах українського сектора мережі) / Інесса Артамонова // Вісн. СумДУ. Серія «Філологія». – 2007. – № 2. – С. 5–10.
2. **Артамонова І. М.** ЗМІ в системі соціальних комунікацій / Інесса Артамонова // Учен. зап. Тавр. нац. ун-та ім. В. И. Вернадского. Серія «Филология. Социальная коммуникация». – 2008. – Т. 21, № 1. – С. 302–309.
3. **Городенко Л.** Типологія Інтернет-видань / Леся Городенко // Друкарство. – 2004. – № 5. – С. 25–28.
4. **Градюшко А. А.** Сетевая пресса в системе СМИ : учеб.-метод. комплекс / А. А. Градюшко. – Минск : ЗАО «Современные знания», 2005. – 144 с.
5. **Колісник О. М.** Типологія інтернет-ЗМІ як журналістикознавча проблема / О. М. Колісник // Вісн. ХДАК. – Х. : ХДАК, 2010. – Вип. 30. – С. 202–208.
6. **Коцарев О. О.** Типологія інтернет-ЗМІ / О. Коцарев // Учен. зап. Тавр. нац. ун-та ім. В. И. Вернадского. – 2006. – № 5. – С. 321–324.
7. **Машкова С. Г.** Інтернет-журналістика: учеб. пособие / С. Г. Машкова. – Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2006. – 80 с.
8. **Потятиник Б. В.** Інтернет-журналістика : навч. посіб. / Б. В. Потятиник. – Львів : ПАІС, 2010. – 246 с.
9. Сайт-присвята видатній українській поетесі нашого часу Лінії Костенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kostenko.electron.com.ua>.
10. Сайт-присвята Борису Грінченку – «Літературна спадщина Бориса Грінченка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.library.lg.ua/grin/index.html>.
11. Сайт-присвята Тарасові Шевченку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://taras-shevchenko.in.ua>.
12. **Самуляк О.** Детермінуючі риси мережевих ЗМІ / О. Самуляк // Вісн. Львів. ун-ту. Серія «Журналістика». – 2011. – Вип. 34. – С. 237–241.
13. **Федорчук Л. П.** Функції інтернет-ЗМІ / Л. П. Федорчук // Наук. зап. Ін-ту журналістики. – 2010. – Т. 41. – С. 95–98.
14. **Фомичева И. Д.** Социология Интернет-СМИ / И. Д. Фомичева. – М. : Изд-во ф-та журналистики Моск. гос. ун-та, 2005. – 124 с.
15. **Цапок О.** Типологічні особливості онлайн-видань Черкащини [Електронний ресурс] / О. Цапок. – Режим доступу: <http://www.lnu.edu.ua/faculty/jur/vypusk7/n12/tv12-68.pdf>.
16. **Чабаненко М. В.** Інтернет-ЗМІ як складова частина системи засобів масової комунікації України : монографія / Мирослава Чабаненко. – Запоріжжя : ЗНУ, 2011. – 183 с.

Надійшла до редколегії 20.06.14.